

תפיסותיהם של רופאות ורופאים בנוגע לתוכנית הלאומית למדדי איכות לרפואת

קהילה – השוואה בין שנים

פרופ' רחלי ניסנהולץ גנות^{1,2}, ד"ר אילה בורגר², פרופ' ברוך רוזן²

¹ אוניברסיטת אריאל, ² מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל

מאירס ג'וינט
ברוקדייל

רקע ומטרות

ניטור איכות הטיפול הראשוני חיוני לשיפור שירותי הבריאות. התוכנית הלאומית למדדי איכות לרפואת הקהילה בישראל הושקה בשנת 2000 והיא מודדת היבטים של טיפול הניתן למבוטחי קופות החולים. יעילות התוכנית תלויה, בין השאר, בתפיסות ובעמדות של הרופאים המטפלים המוערכים על ידה.

מחקר זה נועד לבחון את השינויים שחלו במשך עשור בתפיסותיהם של רופאים ראשוניים בנוגע לתוכנית, להבין את חוויותיהם של הרופאים בתוכנית ואת תחושותיהם כלפיה, לשמוע את דעתם על מדדי האיכות הנכללים בה ולבחון את השפעת התוכנית על עבודתם ועל אופן הטיפול במבוטחים. המחקר כולל שני סקרים, האחד נערך ב-2010 והשני ב-2020. בתקופה שבין שני הסקרים הוכנסו כמה שינויים מהותיים בתוכנית ובדרך השימוש בתוצריה, בין השאר, פרסום פומבי של תוצאות המדדים. השוואה בין תוצאות הסקרים אפשרה לנתח ולהבין את השינויים שחלו בדעות הרופאים על אודות התוכנית והשפעותיה.

שיטה

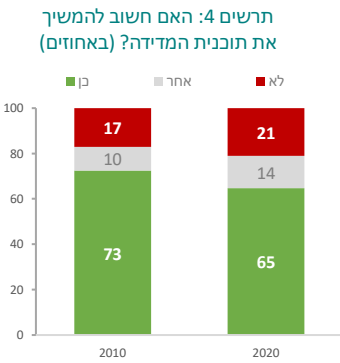
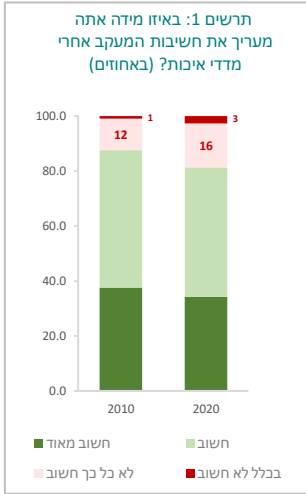
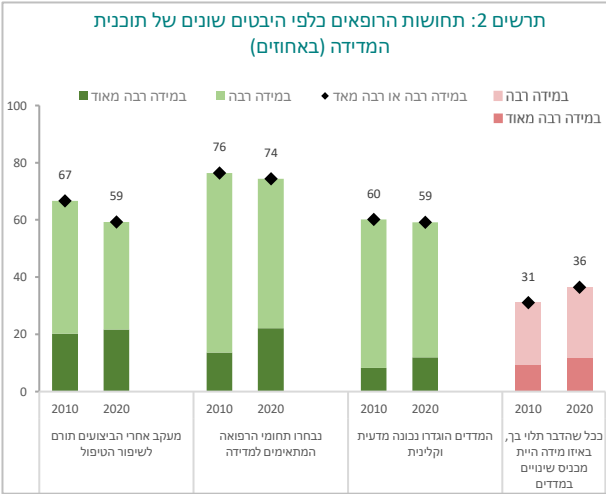
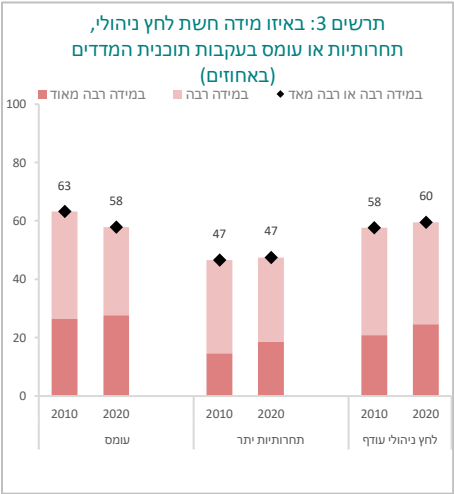
שני סקרים (טלפוני ואינטרנטי) שנערכו בשנים 2010 ו-2020 בקרב רופאים ראשוניים המועסקים בקופות החולים. הסקרים השתמשו בגישת דגימה אקראית מרובדת כדי להבטיח ייצוג על פני מאפיינים שונים. השאלונים כללו שאלות על חוויותיהם של הרופאים ביישום התוכנית, על תפיסותיהם ועל קשיים שעלו וכן בקשה להעלות הצעות בנוגע ליישומה.

ממצאים

בשני המדגמים נמצאה תמיכה בתוכנית, אך בין השנים חלה ירידה בתמיכה זו: 19% מן הרופאים ב-2020 העריכו את התוכנית כלא חשובה או חיונית לעומת 13% בלבד ב-2010 (תרשים 1). המשיבים תיארו את תחושותיהם כלפי היבטים שונים של התוכנית (תרשים 2) ונמצא כי חלה ירידה בתחושה כי התוכנית תורמת לשיפור הטיפול (מ-67% ב-2010 ל-59% ב-2020), ועלייה בתמיכה בהכנסת שינויים במדדים (מ-31% ב-2010 ל-36% ב-2020). לא חל שינוי בתחושות המשיבים כלפי בחירת תחומי הרפואה ואופן הגדרת המדדים.

באשר להיבטים השליליים של התוכנית, יותר ממחצית מן המשיבים סברו כי לתוכנית השפעות שליליות, ללא הבדל ניכר בין השנים (תרשים 3). בשני הסקרים רוב הרופאים תמכו בהמשך הפעלת התוכנית, אך בין השנים חלה ירידה בתמיכה זו (מ-73% ב-2010 ל-65% ב-2020, תרשים 4).

מאפייני המשתתפים בסקר (באחוזים)			
2020 n=405	2010 n=605		
17	25	<44	גיל
51	56	60-45	
34	19	>60	
40	44	נשים	מין
71	76	יהודים	לאום
52	39	ישראל	ארץ לידה
36	41	משפחה	מומחיות
30	20	פנימית/אחר	
35	39	ללא התמחות	
42	47	שכיר	מודל העסקה
38	28	עצמאי	
20	25	משולב	
82	14	אינטרנטי	אופן השבה

מסקנות והמלצות

מחקר זה שופך אור על השינויים שחלו בתפיסותיהם של רופאים ראשוניים בנוגע לתוכנית הלאומית למדדי איכות לרפואת הקהילה במשך עשור. אומנם רוב הרופאים רואים חשיבות בתוכנית ותומכים בהמשך הפעלתה, אך הם גם הביעו את תחושותיהם בנוגע להשפעתה השלילית על עבודתם.

הממצאים מדגישים את הצורך בהמשך דיוק ושיפור של התוכנית כדי לתת מענה לתחושות שילוב המדידה בעבודה השוטפת תוך מזעור העומס המוטל על הרופאים בלי ללבות תחרותיות שעלולה להוביל לשחיקה או לחוסר שיתוף פעולה: נראה שכדאי לוודא שהדגש על התוכנית אינו משפיע לרעה על שגרת פעילותו של הרופא; הפחתת הדגש המושם בהשוואות בין קופות החולים; הפחתת מספר המדידות והטמעת כלי מדידה אוטומטיים; והוספת מדד "חודי הבוחן את תחושות הרופאים כלפי התוכנית.

